

входження системи вищої професійної освіти, зокрема, фахівців з обліку та аудиту, в Болонський процес.

Експериментуванню щодо організації навчального процесу зі спеціальності «Облік та аудит» на основі залікових одиниць шляхом впровадження їх в навчальний процес сприятиме запровадження дистанційного навчання та стимулювання самостійної роботи студентів.

Але кроки в цьому напрямку вищої школи України поступаються досягненням Російської Федерації. Добре скоординована і дуже активна діяльність Росії здійснювалась як у зовнішній політиці на рівні вищого керівництва держави, так і всередині країни на рівні Міністерства освіти РФ, Асоціації ректорів, Російської академії наук. Результатом експериментів та вдосконалень системи вищої освіти РФ було прийняття її на Берлінському саміті 2003 року до Болонської співдружності. Ця подія може вплинути на систему вищої освіти України і призвести до відтоку студентів та молодих викладачів і вчених з України. Крім того, є ризик погіршення якісного складу іноземних студентів, зокрема, економічних спеціальностей, які приїждять на навчання в Україну.

В зв'язку з цим в Україні удосконалюється державна система оцінки якості вищої професійної освіти, в тому числі і облікового спрямування. Позитивний вплив забезпечить доступ для громадян і студентів зарубіжних країн до інформації про українську систему освіти, структуру кваліфікацій, дипломів і про процеси модернізації вищої професійної освіти в Україні.

Пропозиції щодо оптимізації складу і структури Переліку напрямків підготовки і спеціальностей вищої професійної освіти в галузі економіки, враховуючи потребу інтеграції України до загальноєвропейського та світового освітнього простору, потребують експериментального відпрацювання процедури сертифікації освітніх програм як найважливішого аспекту системи забезпечення якості вищої економічної освіти, сумісної з міжнародними процедурами оцінки якості.

Л. К. СУК, д-р екон. наук, проф.,

П. Л. СУК, канд. екон. наук, доц.

(Національний аграрний університет)

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

1. Загальні положення

Студенти спеціальності «Облік і аудит» вивчають дисципліну «Фінансовий облік» після вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік».

На першій лекції доцільно чітко визначити роль і завдання фінансового обліку в сучасних умовах господарювання. З цими питаннями студенти вже частково ознайомлені при вивченні попередньої дисципліни «Бухгалтерський облік». Тепер їх потрібно поглибити виходячи із завдань інтеграції бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно міжнародних стандартів і принципів ведення обліку.

Відомо, що в даний час ми відмовилися від вивчення галузевих особливостей ведення обліку. Вважається, що фінансовий облік ведеться на всіх підприємствах однаково, відповідно до розроблених положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших офіційних нормативних документів. Проте, однозначно погодитися з цим не можна. Облік (незалежно від того фінансовий він чи управлінський) завжди повинен враховувати специфічні особливості діяльності підприємств. Тому після нагадування загальних завдань і принципів фінансового обліку потрібно зупинитися на особливостях, які має відповідна галузь, що впливають на облік.

Починаючи викладання фінансового обліку в Національному аграрному університеті, потрібно визначити особливості сільськогосподарського виробництва, що пов'язані з обліком.

Зокрема, розкриваються технологічні особливості виробництва продукції рослинництва і тваринництва, а також специфіка економічних взаємовідносин: земельні відносини, система оподаткування, організаційно-економічні форми господарювання, підтримка із бюджету, кредитування, рівень комп'ютеризації, форми обліку тощо.

Лише після характеристики особливостей сільського господарства, що впливають на ведення обліку, потрібно приступати до вивчення фінансового обліку.

2. Лекційні (теоретичні) заняття

Перед тим, як приступати до вивчення будь-якої дисципліни, потрібно мати по ній чітко розроблену робочу програму.

У більшості підручників з фінансового обліку вивчення дисципліни починається з обліку необоротних активів (нематеріальні активи, основні засоби та інші). Така послідовність була в Ра-

дянському Союзі десь у кінці 50-х років минулого століття. Але потім зрозуміли, що починати потрібно з вивчення обліку грошей, потім розрахунків і так далі.

Ми вважаємо, що фінансовий облік потрібно починати з вивчення обліку грошей, а не основних засобів. Такий порядок більш повно відповідає господарським процесам і спрощує процес засвоєння матеріалу.

Зупинимося на підручниках з фінансового обліку. В них дається різна послідовність вивчення тем курсу, та і самі теми часто не співпадають. Тому відразу ж виникає запитання — який підручник головніший, щоб його брати за основу. Якщо це підручник із офіційним грифом, то в ньому не повинно бути ніяких відступів від офіційно прийнятої програми. А то виходить, хто що захотів, те й пише у підручниках. Інша справа навчальний посібник, в якому можуть бути певні відступи. В підручнику таких відступів допускати не можна. Він має на 100 % відповідати навчальній програмі.

3. Практичні заняття

Практичні заняття проводяться по заздалегідь підготовленому завданню. На нашу думку, практичні заняття потрібно виконувати окремо по кожній темі, і одночасно вирішувати наскрізну задачу, в якій подані взаємопов'язані господарські операції.

Без наскрізної задачі студенту тяжко зрозуміти всю взаємопов'язану систему фінансового обліку.

На практичних заняттях складаємо також первинні документи, які є підставою для наступних записів у регістрах при виконанні наскрізної задачі.

4. Контроль присутності студентів на заняттях

На лекціях і на практичних заняттях потрібно перевіряти присутність студентів. З метою обліку успішності студентів щодо виконання програми дисципліни і контролю відвідування студентами занять викладач повинен вести журнал обліку виконання і здачі лабораторних робіт, домашніх завдань і складання заліків і екзаменів. Журнал присутності студентів на лекційних і практичних заняттях повинен вести також староста групи. Подвійний контроль сприяє посиленню дисципліни у студентів по відвідуванню занять. Пропуски занять студенти обов'язково повинні відпрацьовувати. Щоб відпрацювати лекцію студент повинен переписати конспект лекції, вивчити основну і додаткову літературу по темі і подати її конспект, а викладач, перевіряючи

вивчену студентом пропущену лекцію, ставить оцінку. Щоб відпрацювати практичне заняття, студент повинен виконати практичне завдання і відповісти на поставлені викладачем питання по виконанню завдання, а також по лекції з відповідної теми. За невідпрацьовані більше ніж два пропуски з лекцій і практичних занять студент не повинен бути допущений до складання іспиту (заліку).

5. Застосування модульно-рейтингової системи контролю для оцінки знань студентів

В Національному аграрному університеті використовується модульно-рейтингова система, яка досить добре себе зарекомендувала для забезпечення об'єктивної оцінки знань студентів.

По дисципліні «Фінансовий облік» передбачено виділяти чотири модулі — по два модулі в кожному семестрі.

Ступінь вивчення дисципліни відображається в балах. Максимальна кількість балів по дисципліні — 100, в тому числі:

- 1) за кожний модуль по 15 балів;
- 2) здачу заліку 15 балів;
- 3) складання іспиту 25 балів.

15 балів за модуль може бути виставлено студенту, який не пропускав лекцій і практичних занять, виконав і охайно оформив усі завдання, поставлені викладачем, приймав активну участь у семінарських заняттях. Кількість балів викладач фіксує у журналі.

За 6-й семестр студент може мати максимально 45 балів (по 15 балів за кожний з двох модулів і 15 балів за здачу заліку), мінімально — 35 балів. Отже, студент, який протягом семестру набрав менше 20 балів, до здачі заліку не допускається.

Оцінка на іспиті ставиться студенту залежно від кількості отриманих ним балів по дисципліні, а саме:

- 61—75 балів — оцінка 3;
- 76 — 90 балів — оцінка 4;
- 91 — 100 балів — оцінка 5.

Студент, який за час вивчення дисципліни отримав менше 36 балів ($61 - 25 = 36$), до складання іспиту не допускається.

6. Викладання дисципліни англійською мовою

В Національному аграрному університеті на окремих потоках практикується викладання облікових дисциплін англійською мовою. В умовах інтеграції України в світове співтовариство посилюються контакти між державами, навчальними закладами, викладачами, студентами. Тому викладання фінансового обліку на англійській мові сприяє налагодженню таких зв'язків.

При самостійній підготовці студенти використовують як вітчизняну літературу, так і видання англійською мовою. Вивчаючи англійську літературу студенти в оригіналі зможуть звернути увагу на особливості ведення фінансового обліку, яких у нас немає. Ми вважаємо, що викладання дисципліни «Фінансовий облік» на англійській мові є корисним і необхідним в сучасних умовах для кращого вивчення даного предмету.

С. В. ТИВОНЧУК, канд. екон. наук, доц.
(Національний аграрний університет)

КОМПЛЕКС МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЙОГО РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої школи освіти України ідей Болонського процесу, які зводяться в основному до наступних ключових пропозицій, а саме: введення двоциклового навчання; запровадження кредитної системи; контроль якості освіти та розширення мобільності; забезпечення працевлаштування випускників; забезпечення привабливості європейської системи освіти.

В основних тенденціях щодо створення зони європейської вищої освіти визначені пріоритетні напрями підготовки суб'єктів навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи організації навчання, зокрема, окрім використання в організації навчального процесу традиційних методів і форм навчання у вищій школі: зростання ролі медіоосвітньої підготовки викладача, який повинен проектувати освітнє та навчальне середовище із залученням сучасних інформаційних, комп'ютерних та педагогічних технологій; використання в організації навчального процесу вищих навчальних закладах методів і форм навчання, які є характерними для європейської зони освіти; створення модульних програм із навчальних дисциплін, у яких міні-модулі легко можна замінити, поновити, трансформувати, адаптувати; формування спецкурсів, які дозволять студентам здійснювати власний вибір із набору кредитів; створення сучасного діагностично-контролюючого інструментарію щодо оцінки діяльності студентів та викладачів вищої школи тощо.